

Περίληψη 2 της έρευνας TransSOL: Δεδομένα και ανάλυση για την αλληλεγγύη στην Ευρώπη

Καινοτόμες πρακτικές διεθνικής αλληλεγγύης σε περιόδους κρίσης (WP2)

Εισαγωγή

Η παρούσα περίληψη της έρευνας βασίζεται στο δεύτερο πακέτο εργασιών του προγράμματος TransSOL το οποίο μελετά, με συστηματικό τρόπο, το πεδίο των ομάδων αλληλεγγύης, εστιάζοντας τόσο στις πρωτοβουλίες όσο και στα δίκτυα των πολιτών, με άξονα τρία θεματικά πεδία: την αναπηρία, την ανεργία και τη μετανάστευση.

Η έρευνά μας εξετάζει τις πρακτικές διεθνικής αλληλεγγύης σε οκτώ ευρωπαϊκές χώρες (Δανία, Ελλάδα, Γερμανία, Γαλλία, Ιταλία, Πολωνία, Ελβετία και Ηνωμένο Βασίλειο), αλλά και στον ευρωπαϊκό χώρο, εν γένει. Από την έρευνα προκύπτει ένα σημαντικό σύνολο δεδομένων για την παραγωγή του οποίου χρησιμοποιήθηκαν τρεις μεθοδολογικές προσεγγίσεις: (α) η ανάλυση περιεχομένου, βασισμένη σε ισότοπος 2.408 οργανώσεων διεθνικής αλληλεγγύης, (β) η διαδικτυακή δειγματοληπτική έρευνα ερωτηματολογίου με 144 εκπροσώπους οργανώσεων διεθνικής αλληλεγγύης και (γ) οι ποιοτικές εις βάθος, συνεντεύξεις με 247 εκπρόσωπους οργανώσεων. Η έρευνα διεξήχθη το 2016, με αποτέλεσμα να συγκεντρώνει πρόσφατα στοιχεία για τις πρωτοβουλίες αλλά και τις πρακτικές αλληλεγγύης σε ευρωπαϊκό επίπεδο, σήμερα.

Η παρούσα περίληψη παρουσιάζει τα κυριότερα ευρήματα της έρευνάς μας και παράλληλα αναδεικνύει τις συνέπειες των πολιτικών, επιχειρώντας αντίστοιχες συστάσεις. Γι' αυτόν τον λόγο, βασιζόμαστε ιδιαίτερα στα δεδομένα που παρήχθησαν τόσο από τη διαδικτυακή δειγματοληπτική

έρευνα στις οργανώσεις διεθνικής αλληλεγγύης όσο και από τις, σε βάθος, συνεντεύξεις με τοπικές ομάδες και με πρωτοβουλίες αλληλεγγύης στις οκτώ, υπό μελέτη, χώρες.

Τα συγκεκριμένα δεδομένα παρέχουν σημαντική γνώση για τα πιεστικά προβλήματα της έμπρακτης αλληλεγγύης σε όλη την Ευρώπη και συνθέτουν μια σειρά προτάσεων για πολιτικές και διεκδικήσεις, όπως αυτές τέθηκαν από πολίτες και οργανώσεις με ενεργή δράση.

Ως εκ τούτου, η περίληψη δίνει φωνή στους πολίτες που επιδιώκουν και αγωνίζονται για μια πιο αλληλέγγυα Ευρώπη.

Κύρια ευρήματα

Η έρευνα μάς έδωσε την ευκαιρία να αποτυπώσουμε την εικόνα ενός δυναμικού και με σημαντικές διαφοροποιήσεις πεδίου, στο επίπεδο των πρωτοβουλιών και των πρακτικών αλληλεγγύης, οι οποίες έρχονται αντιμέτωπες με πολλές προκλήσεις και προβλήματα.

Η ευρωπαϊκή αλληλεγγύη αποτελεί ένα επεκτεινόμενο πεδίο δραστηριοτήτων από πλευράς πολιτών, οι οποίες καλύπτουν σημαντικές ανάγκες. Η συστηματική χαρτογράφηση της ευρωπαϊκής αλληλεγγύης μάς επέτρεψε να εντοπίσουμε σχεδόν 30.000 πρωτοβουλίες και συλλογικότητες, από τις οποίες επιλέξαμε τυχαία τις οργανώσεις εκείνες που επιδεικνύουν δράσεις διεθνικής αλληλεγγύης, υπό το πρίσμα των οργανωτικών τους δομών, των δραστηριοτήτων τους, των επωφελούμενων τους, των

συνεργατών τους και άλλων κριτηρίων. Σε αυτήν τη βάση, αναλύσαμε συστηματικά 2.408 περιπτώσεις, περίπου 300 ανά χώρα και 100 ανά θεματικό πεδίο.

Τα δεδομένα μας δείχνουν ότι οι οργανώσεις διεθνικής αλληλεγγύης σε αυτές τις τρεις θεματικές ενότητες έχουν τις ρίζες τους στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, ενώ παρουσιάζουν αξιοσημείωτη αύξηση τις δυο δεκαετίες που ακολούθησαν το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, του 1950 και του 1960 (βλ. Παράρτημα, Διάγραμμα 1). Η ανάπτυξή τους, ωστόσο, δεν ακολούθησε την ίδια πορεία και στα τρία πεδία: στον τομέα της αναπηρίας οι οργανώσεις αυξήθηκαν ποσοτικά, ιδιαίτερα από τις αρχές της δεκαετίας του 1980 έως τις αρχές της δεκαετίας του 2000 (Διάγραμμα 3). Οι οργανώσεις για την ανεργία παρουσίασαν αύξηση από τα τέλη της δεκαετίας του 1970 έως τις αρχές της δεκαετίας του 2010 (Διάγραμμα 2) και οι οργανώσεις διεθνικής αλληλεγγύης για τη μετανάστευση κλιμακώθηκαν την τελευταία περίοδο, από τη δεκαετία του 1990 ως σήμερα, σημειώνοντας κατακόρυφη αύξηση τα τελευταία τρία χρόνια (Διάγραμμα 4). Η ανάπτυξη στα διαφορετικά θεματικά πεδία ακολουθεί μια γραμμική πορεία σε χώρες όπως στη Δανία και το Ηνωμένο Βασίλειο, σε αντίθεση με τη Γερμανία και την Ελλάδα όπου οι υψηλότερες αυξήσεις παρατηρούνται μετά το 2010.

Οι δραστηριότητες των οργανώσεων διεθνικής αλληλεγγύης ποικίλουν. Μεταξύ αυτών, η σημαντικότερη δραστηριότητα σχετίζεται με την κάλυψη «άμεσων αναγκών», ιδιαίτερα στους τομείς της μετανάστευσης και της αναπηρίας. Δεύτερη έρχεται η διάχυση των ζητημάτων (αναφορές, μέσα μαζικής ενημέρωσης, ενίσχυση της ευαισθητοποίησης, εκπαίδευση, κ.ά.). Οι δραστηριότητες που σχετίζονται με την οικονομία (π.χ. προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης, οικονομική στήριξη, παροχή προϊόντων και υπηρεσιών) έρχονται τρίτες, ιδιαίτερα στον τομέα της ανεργίας. Τα ευρήματα δείχνουν ότι οι περισσότερες οργανώσεις διεθνικής

αλληλεγγύης ενσωματώνονται αρμονικά σε δίκτυα συνεργασίας. Περίπου οι μισές έχουν από έναν έως δέκα συνεργάτες στο εθνικό επίπεδο και σχεδόν το ένα τρίτο εξ αυτών διατηρεί από έντεκα έως τριάντα συνεργάτες.

Η συνεργασία επικρατεί και στο διεθνές επίπεδο, με το 63% όλων των οργανώσεων διεθνικής αλληλεγγύης να έχει από έναν έως δέκα συνεργάτες σε άλλες χώρες. Πρέπει, ωστόσο, να επιστημονούμε το γεγονός ότι οι δράσεις αλληλεγγύης από οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών αποτελούν κυρίως ένα τοπικό φαινόμενο αναφορικά με τις δραστηριότητές τους και τους δικαιούχους στους οποίους απευθύνονται (βλ. Πίνακα 1). Η αλληλεγγύη στο υπερεθνικό και το διεθνικό επίπεδο αποτελεί προτεραιότητα για τη μειοψηφία των οργανώσεων. Τα ευρήματά μας δείχνουν ότι η οργάνωση της ευρωπαϊκής αλληλεγγύης ακολουθεί δύο προσεγγίσεις: εκείνη της συνεργασίας και εκείνη της εδραίωσης των κατάλληλων οργανωτικών δομών λειτουργίας.

Υπάρχουν ακόμα δύο παράγοντες, σχετικοί με τις ευρωπαϊκές δράσεις αλληλεγγύης: Η παρακίνηση για την προώθηση τόσο της συμμετοχής όσο και της ενδυνάμωσης καθώς και ο μεγαλύτερος βαθμός επισημοποίησης των οργανώσεων.

Επιπλέον στοιχεία παρήχθησαν μέσω της διαδικτυακής δειγματοληπτικής έρευνας ερωτηματολογίου σε 144 οργανώσεις διεθνικής αλληλεγγύης. Τα ευρήματα από αυτήν την έρευνα δείχνουν ότι οι παραπάνω οργανώσεις διεθνικής αλληλεγγύης (σχεδόν το ένα τρίτο από αυτές) δεν δραστηριοποιούνται μόνο στις οκτώ, υπό μελέτη, χώρες αλλά και σε άλλες χώρες της Ευρώπης, ενώ μερικές απ' αυτές εδρεύουν στις Βρυξέλλες και δραστηριοποιούνται σε επίπεδο ΕΕ. Το εύρος των οργανώσεων διεθνικής αλληλεγγύης που συμμετείχαν στην έρευνα κατανέμεται εξίσου στις οκτώ χώρες που έλαβαν μέρος στην έρευνα, πλην της Γερμα-

νίας, η οποία παρουσιάζει μια ελαφρώς υψηλότερη συχνότητα (22,2%), πιθανώς λόγω των περισσότερων οργανώσεων που φιλοξενεί.

Οι ΜΚΟ ή άλλοι επίσημοι σύλλογοι εθελοντών αποτελούν τον συνηθέστερο τύπο οργανώσεων διεθνικής αλληλεγγύης, ιδιαίτερα στους τομείς της μετανάστευσης και της αναπηρίας (67,2% και 58,7% αντίστοιχα), και έπονται οι πλατφόρμες ενημέρωσης, τα φιλανθρωπικά ιδρύματα και τα εργατικά σωματεία. Συνολικά, οι κυριότερες δραστηριότητες των οργανώσεων διεθνικής αλληλεγγύης επικεντρώνονται (με φθίνουσα σειρά σε επίπεδο συχνότητας): στη δικτύωση με άλλες οργανώσεις, στην ενίσχυση της ευαισθητοποίησης, στην πολιτική εκπαίδευση και την οργάνωση δημόσιων εκστρατειών ή πολιτιστικών δραστηριοτήτων, στην άσκηση πίεσης και τη συγκέντρωση χρηματοδότησης, στη σύνταξη εγγράφων ανάλυσης, ερευνών ή αναφορών και στην παροχή υπηρεσιών, όπως στέγασης, σίτισης, φροντίδας υγείας, εκπαίδευσης και συμβουλευτικής.

Οι πρωτοβουλίες αλληλεγγύης αντιμετωπίζουν πολλούς περιορισμούς και προβλήματα, τα οποία περιστελλουν το έργο τους. Η έλλειψη χρηματοδότησης ή δωρεών αποτελεί τον περιορισμό που ασκεί τις μεγαλύτερες πιέσεις και στα τρία θεματικά πεδία, για τις μισές περίπου από τις οργανώσεις που συμμετείχαν στην έρευνά μας (Διάγραμμα 5). Η έλλειψη υλικών πόρων, ειδικευμένου προσωπικού αλλά και εθελοντών είναι ζητήματα που ασκούν πιέσεις μεγάλης ή μέτριας ισχύος για την πλειονότητα των οργανώσεων διεθνικής αλληλεγγύης (Διαγράμματα 6, 7 και 8). Ταυτόχρονα, σύμφωνα με τις απαντήσεις, η έλλειψη υποστήριξης ή συνεργασίας με κρατικούς ή ευρωπαϊκούς οργανισμούς αποτελεί έναν ακόμη περιορισμό υψηλής ή μέτριας ισχύος, και στα τρία θεματικά πεδία (Διαγράμματα 9 και 10), ακόμη και αν οι επικρατέστεροι συνεργάτες των οργανώσεων είναι κρατικοί

φορείς. Η πλειονότητα των οργανώσεων διεθνικής αλληλεγγύης σ' αυτές τις τρεις θεματικές ενότητες αντιμετωπίζουν επίσης την έλλειψη υποστήριξης ή συνεργασίας με μη κυβερνητικές ή διεθνείς οργανώσεις σε υψηλό ή μέτριο βαθμό (Διαγράμματα 11 και 12).

Αυτά τα προβλήματα είναι ιδιαίτερα πειστικά καθώς οι περισσότερες οργανώσεις αναφέρουν ότι οι δράσεις αλληλεγγύης τους έχουν αυξηθεί, λόγω της ανάγκης όλο και περισσότερων ανθρώπων για βοήθεια και τη διαρκή συσσώρευση δυσκολιών και στους τρεις, υπό εξέταση, τομείς αλληλεγγύης.

Το πρόβλημα αυτό παρουσιάζεται με σαφήνεια στην έρευνά μας, κατά τη διάρκεια της οποίας ζητήθηκε από τις οργανώσεις διεθνικής αλληλεγγύης να εντοπίσουν τις κύριες τάσεις και τις εξελίξεις εντός του άμεσου περιβάλλοντός τους.

Από τη μία πλευρά, οι οργανώσεις διεθνικής αλληλεγγύης τα τελευταία έξι χρόνια βιώνουν μια αυξημένη ζήτηση για στήριξη σε διάφορους τομείς της λειτουργίας τους: τους ζητείται συχνότερα από άλλες οργανώσεις στήριξη και ενδυνάμωση σε επίπεδα δικτύωσης, ενώ παράλληλα και οι ίδιες έχουν αυξήσει τη βοήθειά τους προς μεμονωμένους δικαιούχους στους τομείς της άμεσης οικονομικής στήριξης ή και κατάρτισης, της μη υλικής υποστήριξης και των παροχών κάλυψης έκτακτων αναγκών, όπως φαίνεται στο Διάγραμμα 13.

Αυτή η αύξηση συνοδεύεται από στασιμότητα, και σε ορισμένες περιπτώσεις και από μείωση, στους υλικούς και ανθρώπινους πόρους που είναι απαραίτητοι προκειμένου οι οργανώσεις να εκπληρώνουν την αποστολή τους. Όσον αφορά στη δημόσια χρηματοδότηση, διαπιστώνουμε ότι ένας αρκετά μεγάλος αριθμός συλλογικοτήτων και οργανώσεων εργάζεται χωρίς να απολαμβάνει αυτήν τη μορφή υποστήριξης (40% κατά μέσο όρο), στις περισσότερες περιπτώ-

σεις με στόχο να διατηρήσει την ανεξαρτησία του. Μεταξύ εκείνων που λαμβάνουν τέτοιου είδους χρηματοδότηση, διακρίνουμε ότι μόνο η μειοψηφία των οργανώσεων έχει λάβει μεγαλύτερη κρατική και διεθνή οικονομική στήριξη, ενώ η πλειονότητα διαμαρτύρεται για στάσιμους ή μειούμενους πόρους. Έχει ενδιαφέρον το γεγονός ότι οι οργανώσεις διεθνικής αλληλεγγύης στον τομέα της μετανάστευσης είναι λιγότερο εκτεθειμένες σ' αυτό το πρόβλημα συγκριτικά με τις συλλογικότητες που δραστηριοποιούνται στους τομείς της αναπηρίας και της ανεργίας (Διαγράμματα 14 και 15). Πρόκειται για μια σαφή ένδειξη της ύπαρξης κύκλων ευαισθητοποίησης αλλά και προσαρμοσμένων, κατά περίπτωση, πολιτικών, κάτι που σχετίζεται προφανώς με την προσφυγική κρίση που επηρέασε πολλές ευρωπαϊκές χώρες το 2016.

Στο πεδίο της μη κρατικής χρηματοδότησης (Διάγραμμα 16), η κατάσταση είναι λιγότερο δραματική. Μόνο μια μειοψηφία των συλλογικοτήτων αναφέρει ότι δεν απολαμβάνει τέτοιας στήριξης. Ωστόσο, μεταξύ εκείνων που βασίζονται σε ιδιωτικές συνεισφορές και δωρεές, διαπιστώνουμε ότι υπάρχει μια ισχυρότερη ομάδα οργανώσεων η οποία αναφέρει υψηλότερα επίπεδα χρηματοδότησης, συνθήκη που επιβεβαιώνει την ανταπόκριση του κοινού στο έργο αυτών των οργανώσεων. Οι οργανώσεις διεθνικής αλληλεγγύης που δραστηριοποιούνται στους τομείς της μετανάστευσης και της αναπηρίας γνωρίζουν αύξηση (38,1% και 40,9%, αντίστοιχα), ενώ δεν ισχύει το ίδιο για τις οργανώσεις που ασχολούνται με την ανεργία.

Το επεκτεινόμενο χάσμα μεταξύ της παροχής πόρων από τη μία πλευρά και των αυξανόμενων δράσεων από την άλλη επιβεβαιώνεται εάν εξετάζουμε τη συχνότητα των δράσεων (Διάγραμμα 17) και τον αριθμό των δικαιούχων και των συμμετεχόντων (Διάγραμμα 18), καθώς και τα δυο παρουσιάζουν αύξηση και στις τρεις θεματι-

κές ενότητες για τις περισσότερες οργανώσεις που συμμετέχουν στην έρευνα. Γι' αυτό και η πλειονότητα των οργανώσεων αναφέρει συρρίκνωση των ευκαιριών χρηματοδότησης σε περιόδους αυξημένων δράσεων, αν και οι συλλογικότητες που ασχολούνται με ζητήματα μετανάστευσης επηρεάζονται λιγότερο απ' αυτές τις περικοπές. Ακόμη και αν ένας σημαντικός αριθμός θα μπορούσε να αντισταθμίσει αυτό το χάσμα μέσω της αύξησης του αριθμού των εθελοντών και των μελών του (Διάγραμμα 19), αυτές οι τάσεις συνεχίζουν να επηρεάζουν πολλές οργανώσεις.

Επιπλέον, υπάρχει μια δεύτερη τάση, η οποία, από τις περισσότερες οργανώσεις, περιγράφεται μάλλον θετικά: μόνο μια μειοψηφία των οργανώσεων διεθνικής αλληλεγγύης σε όλους τους τομείς υποστηρίζει ότι η εμπλοκή της σε συσκέψεις και συναντήσεις σε τοπικό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο έχει μειωθεί από το 2010. Για τις περισσότερες, η κατάσταση είτε παραμένει αμετάβλητη είτε έχει βελτιωθεί (Διαγράμματα 20 και 21). Οι αναλύσεις μας δείχνουν ότι ορισμένες οργανώσεις επωφελούνται περισσότερο απ' αυτές τις εξελίξεις. Από τη μία πλευρά, επωφελούνται υπό την έννοια ότι συμμετέχουν περισσότερο σε θεσμοθετημένους τομείς πολιτικής (π.χ., συμμετοχή σε συσκέψεις και επιτροπές, σύνταξη αναφορών, εκπροσώπηση συμφερόντων) και παράλληλα περιλαμβάνονται ευκολότερα σε ευρύτερα δίκτυα συνεργασιών με άλλες οργανώσεις. Από την άλλη πλευρά, οι οργανώσεις στον κλάδο της μετανάστευσης (και σε κάποιον βαθμό στον κλάδο της αναπηρίας) είναι πιο αισιόδοξες από εκείνες στον κλάδο της ανεργίας, επιβεβαιώνοντας ξανά την ύπαρξη κύκλων ευαισθητοποίησης και τις κατά περίπτωση προσαρμοσμένες πολιτικές που αναφέραμε προηγουμένως.

Προτάσεις για πολιτικές

Οι πρωτοβουλίες, οι συλλογικότητες και οι οργανώσεις πολιτών που εμπλέκονται σε

πρακτικές αλληλεγγύης αντιμετωπίζουν, όπως είδαμε στην προηγούμενη ενότητα, διάφορες προκλήσεις και προβλήματα. Ωστόσο, στις ποιοτικές και σε βάθος συνεντεύξεις που πραγματοποιήσαμε στις οκτώ χώρες, οι εκπρόσωποι αυτών των συλλογικοτήτων ανέδειξαν ένα πλήθος διαφορετικών προσδοκιών και απαιτήσεων σχετικά με πιθανές (πολιτικές, νομοθετικές, διοικητικές ή και κοινωνικές) βελτιώσεις που θα μπορούσαν να διευκολύνουν το έργο τους. Παρακάτω, επιχειρούμε να συνοψίσουμε τις κυριότερες προτάσεις τους.

Αξίζει να αναφερθεί ότι οι οργανώσεις δεν συμφωνούν πάντα μεταξύ τους για τα βήματα που πρέπει να ακολουθηθούν, δεδομένου ότι τόσο οι αποστολές τους όσο και οι προτιμώμενες στρατηγικές τους διαφέρουν. Για παράδειγμα, ενώ κάποιες οργανώσεις ζητούν μεγαλύτερη δημόσια χρηματοδότηση από κρατικές αρχές, άλλες απορρίπτουν κατηγορηματικά αυτήν την επιλογή, καθώς επιθυμούν να διατηρήσουν την οικονομική τους αυτονομία είτε από το κράτος είτε από ιδιωτικές εταιρείες. Ωστόσο, διαπιστώνουμε ότι υπάρχει ανάγκη να δοθεί φωνή σ' αυτές τις διαφορετικές αξιώσεις, καθώς οι διοικητικές και νομοθετικές αρχές οφείλουν να καταλήξουν σε ένα θεσμικό και νομοθετικό πλαίσιο το οποίο να υποστηρίζει τις προσπάθειες της κοινωνίας των πολιτών στις διαφορετικές της αποστολές και προσεγγίσεις. Ενώ αρκετές προτάσεις απευθύνονται σε δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ανεργίας και της εργασίας, της αναπηρίας, της μετανάστευσης και του άσυλου, σε όσα ακολουθούν θα εστιάσουμε κυρίως στο θεσμικό και νομοθετικό πλαίσιο της πολιτικής της αλληλεγγύης, καθώς η παρούσα περίληψη της έρευνας εστιάζει στον εντοπισμό των προτάσεων εκείνων που θα συμβάλλουν στη μείωση των περιορισμών και στην περαιτέρω ανάπτυξη των πρακτικών αλληλεγγύης στην κοινωνία των πολιτών.

Η ποικιλία των προτάσεων και των συστάσεων που εκφράστηκαν στις συνεντεύξεις μπορούν να ομαδοποιηθούν σε διαφορετικές κατηγορίες. Πρώτον, πολύ συχνά οι ακτιβιστές δεν ζητούν νέους νόμους, αλλά αντίθετα καλύτερη εφαρμογή των ήδη υπαρχόντων κανονισμών και προγραμμάτων. Δεύτερον, τονίζουν τους περιορισμούς ή τις παράπλευρες επιπτώσεις της υπάρχουσας νομοθεσίας που παράγει ακούσιες συνέπειες για τις πρακτικές αλληλεγγύης. Τρίτον, οι ακτιβιστές επισημαίνουν επίσης την ανάγκη να γίνει αναπροσαρμογή των προτιμήσεων και των προτεραιοτήτων των υφιστάμενων πολιτικών. Αυτές οι προτάσεις, όπως προκύπτει από τις συνεντεύξεις, βασίζονται στην καθημερινή εμπειρία και το έργο των οργανώσεων, ενώ παράλληλα αντιπροσωπεύουν και τις κυριότερες προκλήσεις και τα προβλήματα που εντοπίσαμε μέσω της διαδικτυακής δειγματοληπτικής έρευνας (βλ. παραπάνω). Οι περισσότερες απ' αυτές τις προτάσεις δεν συνδέονται απαραίτητα με κάποια από τις συγκεκριμένες θεματικές ενότητες που εξετάζουμε (ανεργία, αναπηρία, μετανάστες και πρόσφυγες), καθώς αφορούν τα βήματα που είναι απαραίτητα για τη βελτίωση των πρακτικών αλληλεγγύης, εν γένει.

Βελτίωση της αποτελεσματικότητας των πρακτικών αλληλεγγύης στο υφιστάμενο νομοθετικό και θεσμικό πλαίσιο.

Σε αυτήν την πρώτη ομάδα συμπεριλαμβάνονται ακτιβιστές, οι οποίοι σχολιάζουν προβλήματα σχετικά με τα προγράμματα χρηματοδότησης που είτε δεν είναι σταθερά είτε διεκόπησαν, με τη μετατόπιση της προσοχής και των προτεραιοτήτων του κοινού και με τις ατέλειες των υφισταμένων μορφών συντονισμού και συνεργασίας.

Ακόμη κι αν οι πρακτικές αλληλεγγύης επικεντρώνονται στην κάλυψη άμεσων αναγκών, οι ακτιβιστές επισημαίνουν ότι η επίλυση προβλημάτων απαιτεί χρόνο και, ως εκ τούτου, επιβάλλει μια πιο διαρκή και

βιώσιμη συλλογική προσπάθεια. Αυτό ισχύει τουλάχιστον για τα τρία πεδία της πρακτικής αλληλεγγύης.

Πρώτον, οι οργανώσεις διεθνικής αλληλεγγύης αναφέρουν ότι η δημόσια χρηματοδότηση είναι πολλές φορές βραχυπρόθεσμη και συχνά διακόπτεται, αλλά και ότι τα προγράμματα χρηματοδότησης σε επίπεδο τοπικό, εθνικό ή ΕΕ δεν είναι σωστά συντονισμένα. Επιπλέον, σύμφωνα με την έρευνα, οι οργανώσεις διεθνικής αλληλεγγύης στους τομείς της ανεργίας και της αναπηρίας αναφέρουν δεξαμενές χρηματοδότησης που συρρικνώνονται όλο και περισσότερο συγκριτικά με τις συλλογικότητες που δραστηριοποιούνται στον τομέα της μετανάστευσης.

Αυτό αποδεικνύει την ύπαρξη κύκλων ευαισθητοποίησης και τη μετατόπιση των προτεραιοτήτων των πολιτικών από τις δημόσιες αρχές στις (ημι)ιδιωτικές δωρεές, με αποτέλεσμα στις περιπτώσεις όπου οι οργανώσεις δραστηριοποιούνται εκτός αυτών των κύκλων ευαισθητοποίησης να αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην επίλυση των προβλημάτων τους. Η εγγύηση για μια σταθερή χρηματοδότηση εκ μέρους των δημόσιων αρχών, είναι επομένως πολύ σημαντική για το έργο των οργανώσεων διεθνικής αλληλεγγύης. Σ' αυτό το πλαίσιο, οι οργανώσεις ζητούν επίσης από το κράτος και τους πολίτες να επιδεικνύουν ευαισθησία για ζητήματα που δεν απασχολούν την επικαιρότητα, αλλά εξακολουθούν να χρήζουν προσοχής και φροντίδας.

Δεύτερον, οι συλλογικότητες και οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών προβληματίζονται για την ανάγκη βελτίωσης της συνεργασίας και του συντονισμού. Αυτό δεν ισχύει μόνο για τις σχέσεις μεταξύ του κράτους και των οργανώσεων, αλλά και για τον συντονισμό μεταξύ των ίδιων των οργανώσεων.

Οι ακτιβιστές ζητούν απ' όσους δραστηριοποιούνται σε μια συγκεκριμένη περιοχή και σε συγκεκριμένους τομείς, να συντονίζουν καλύτερα τις υπηρεσίες πρόνοιας που παρέχουν, αλλά και τις μεθόδους που χρησιμοποιούν για την παροχή υπηρεσιών, όπως διαπιστώθηκε στις περιπτώσεις της Ελλάδας και της Ιταλίας. Συντονιστικοί φορείς, πλατφόρμες ή συναντήσεις σε τοπικό ή περιφερειακό επίπεδο αποτελούν απαραίτητα στοιχεία για τη βελτίωση του συντονισμού και της συνεργασίας. Γι' αυτόν τον σκοπό, οι σχέσεις μεταξύ κράτους και οργανώσεων οφείλουν να βελτιωθούν, καθώς ορισμένοι ακτιβιστές, για παράδειγμα στη Γαλλία, αναφέρουν δυσκολίες στη δημιουργία και διατήρηση ουσιαστικών σχέσεων με τις κυβερνήσεις και τους θεσμούς. Επιπλέον, τα στοιχεία δείχνουν ότι υπάρχουν πράγματι κύκλοι ευαισθητοποίησης, δεδομένου ότι οι οργανώσεις που εμπλέκονται στον τομέα των προσφύγων είναι πολύ πιο θετικές απέναντι στην τρέχουσα κατάσταση διαβούλευσης και συνεργασίας με τις κρατικές αρχές από ότι οι συλλογικότητες που ασχολούνται με θέματα αναπηρίας και ανεργίας.

Τέλος, από το υλικό των συνεντεύξεων διαπιστώνουμε ότι η πρακτική της αλληλεγγύης μπορεί να φτάσει στα όριά της σε καταστάσεις μεγάλης επιβάρυνσης. Το εντυπωσιακό έργο που αναλαμβάνουν, αυτήν την περίοδο, οι πρωτοβουλίες αλληλεγγύης για την υποδοχή και εξυπηρέτηση προσφύγων οδηγεί σε τεράστιο φόρτο εργασίας και εξάντληση των εθελοντών, συνθήκη που οφείλεται με βεβαιότητα στις κρίσιμες συγκυρίες του 2015 και του 2016. Σε κάθε περίπτωση, ενδεχομένως να πρέπει να εξεταστεί η δυνατότητα παροχής δημόσιας στήριξης και επαγγελματικών υπηρεσιών για τους εθελοντές, π.χ., στον τομέα της υποστήριξης, της καθοδήγησης και της επίβλεψης των εθελοντών και των εθελοντικών οργανώσεων, ώστε να μπορούν να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα της εξάντλησης και του τεράστιου φόρτου εργασίας.

Αξιολόγηση και προσαρμογή των ορίων και των παράπλευρων συνεπειών που προκύπτουν από την υφιστάμενη νομοθεσία.

Οι οργανώσεις διεθνικής αλληλεγγύης ανέφεραν κατ' επανάληψη ότι οι θεσμικές και οι νομοθετικές διατάξεις μπορεί να περιορίσουν ή ακόμη και να εμποδίσουν το έργο τους, υποστηρίζοντας ότι αυτές οι διατάξεις σε πολλές περιπτώσεις εφαρμόζονται με λάθος τρόπο ή κατά τη διαμόρφωσή τους δεν εξετάζονται οι πιθανές παράπλευρες συνέπειές τους εις βάρος των προσπαθειών των οργανώσεων.

Από τη μία πλευρά, οι εκπρόσωποι των οργανώσεων ανέδειξαν το ζήτημα της ανεπαρκούς εφαρμογής των πολιτικών. Υπ' αυτό το πρίσμα, σκοπεύουμε να επισημάνουμε δύο τυπικά προβλήματα όπως αυτά αναφέρθηκαν από τις ίδιες τις οργανώσεις. Οι βρετανικές οργανώσεις διεθνικής αλληλεγγύης που δραστηριοποιούνται στον τομέα της αναπηρίας ισχυρίζονται ότι καλοί νόμοι, όπως ο Νόμος περί Ισότητας του 2010 (Equality Act) ή ο Νόμος περί Φροντίδας του 2014 (Care Act), δεν ανταποκρίνονται στις δυνατότητές τους, καθώς εφαρμόζονται ανεπαρκώς. Οι τοπικές αρχές, υπό πίεση και οι ίδιες, λόγω των περικοπών στους προϋπολογισμούς τους, επικρίνονται για την περιορισμένη υλοποίηση αυτών των πολιτικών, σε τοπικό επίπεδο, εις βάρος της διαβίωσης των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Μια δεύτερη περίπτωση ανεπαρκούς εφαρμογής αναφέρθηκε από Ιταλούς εκπροσώπους οργανώσεων και αφορούσε στην ανομοιογένεια εντός της Ιταλικής επικράτειας σε ζητήματα προσφοράς των κοινωνικών παροχών και εγγύησης των κοινωνικών δικαιωμάτων, λόγω του πολιτικού και διοικητικού τοπικισμού. Κατά συνέπεια, οι οργανώσεις καταγγέλλουν ανισότητες στην περίθαλψη ατόμων με ειδικές ανάγκες ή στην παροχή επιδομάτων ανεργίας, ανάλογα με τον τόπο κατοικίας, συνθήκη που υπονομεύει την αρχή της ισότητας. Αυτές οι χωρικές διαφοροποιήσεις

μπορούν να προκαλέσουν ακούσιες επιπτώσεις, όπως αύξηση της εσωτερικής μετανάστευσης λόγω της αναζήτησης καλύτερων υπηρεσιών, αλλά και επιπλέον πίεση σε ορισμένα περιφερειακά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης, συνθήκες που επηρεάζουν άμεσα το έργο των τοπικών πρωτοβουλιών αλληλεγγύης.

Όπως συμβαίνει σε πολλές τέτοιες περιπτώσεις, οι εμπλεκόμενες οργανώσεις δεσμεύονται ότι θα προσπαθήσουν να λύσουν αυτά τα προβλήματα και να ασκήσουν πιέσεις για μια επαρκή υλοποίηση των πολιτικών. Οι εκπρόσωποι των οργανώσεων, ωστόσο, ζητούν ένα πιο επαρκές και αποτελεσματικό δικαστικό και διοικητικό σύστημα που να είναι σε θέση να επεξεργαστεί τέτοιες διαμαρτυρίες και να υλοποιήσει ανάλογες διεκδικήσεις. Παρατηρώντας αυτές τις αξιώσεις, συνιστούμε στους δημόσιους παράγοντες να παρακολουθούν στενά την εφαρμογή των πολιτικών, με τη βοήθεια όσων οργανώσεων εμπλέκονται στην πρόσπιση αλλά και την παροχή υπηρεσιών. Αυτό πιθανώς να προϋποθέτει την άσκηση παρακολούθησης και αξιολόγησης, αλλά και εξειδικευμένα συμβουλευτικά σώματα ή διαδικασίες που θα δώσουν στους τελικούς χρήστες και στους φορείς της κοινωνίας των πολιτών μια πιθανότητα να παρέχουν τακτική ανατροφοδότηση.

Από την άλλη πλευρά, οι συνεντευξιαζόμενοι αναφέρθηκαν σε αρκετές επιπτώσεις που προκύπτουν ακούσια από τους υφιστάμενους κανονισμούς και τις διοικητικές διατάξεις και οι οποίες πρέπει να εξεταστούν και να αναπροσαρμοστούν προκειμένου να επιτρέψουν τη συνέχιση της λειτουργίας των οργανώσεων. Αυτές οι παράπλευρες συνέπειες αφορούν στις δύο κυριότερες πηγές στις οποίες βασίζονται οι οργανώσεις: τη χρηματοδότηση και τον εθελοντισμό. Τα ευρήματα της έρευνάς μας υπογραμμίζουν τη σοβαρότητα αυτών των προβλημάτων, καθώς τα στοιχεία δείχνουν ότι οι οργανώσεις βιώνουν ένα διαρκώς επεκτεινόμενο

χάσμα μεταξύ της αύξησης των δράσεων τους και των δικαιούχων από τη μία πλευρά και τη στασιμότητα ή τη μείωση των οικονομικών και ανθρώπινων πόρων από την άλλη. Αυτές οι παράπλευρες συνέπειες εξαρτώνται εν πολλοίς από τις νομικές και διοικητικές διατάξεις που ισχύουν σε αυτές τις χώρες. Στη Δανία και την Ελλάδα, για παράδειγμα, οι οργανώσεις τονίζουν ότι η ισχύουσα φορολογική νομοθεσία δεν ενθαρρύνει επαρκώς τις ιδιωτικές δωρεές. Επιπλέον, οι κανονισμοί πρόνοιας που ισχύουν στη Δανία επιβάλλουν εργασιακούς περιορισμούς στους λήπτες κοινωνικών επιδομάτων, αναγκάζοντάς τους να βρουν έμμισθη εργασία, συνθήκη που αναπόφευκτα αποκλείει την εθελοντική εργασία. Αυτό το πρόβλημα είναι ιδιαίτερα εμφανές στις οργανώσεις που στηρίζουν άτομα με ειδικές ανάγκες καθώς πολλά από τα ενεργά μέλη τους λαμβάνουν κοινωνικά επιδόματα. Επίσης, σε άλλες χώρες, οι εκπρόσωποι των οργανώσεων απαιτούν την αναγνώριση της ανεπίσημης επαγγελματικής εμπειρίας των ανέργων, δεδομένου ότι η εθελοντική εργασία σε αυτές αποτελεί μέσο ενδυνάμωσης και κοινωνικής ένταξης.

Πέρα από αυτές τις ακούσιες επιπτώσεις συγκεκριμένων κανονισμών σε συγκεκριμένα πεδία πολιτικής, οι οργανώσεις αναφέρουν επίσης μια πιο γενική παράπλευρη συνέπεια που προκαλείται από θεσμικές και νομικές διατάξεις: την αυξανόμενη επαγγελματικοποίηση, επισημοποίηση και γραφειοκρατικοποίηση του έργου τους. Οι οργανώσεις αυξάνουν τις δράσεις που αποσκοπούν στη συγκέντρωση χρημάτων, καθώς πρέπει να αντισταθμίσουν την αναντιστοιχία αναγκών-πόρων και τον κατακερματισμό των ευκαιριών χρηματοδότησης που περιγράψαμε νωρίτερα. Ταυτόχρονα, οι οργανώσεις αναγκάζονται να καταβάλουν μεγαλύτερη προσπάθεια στη σύνταξη προτάσεων, τη δημοσιοποίηση αναφορών, τον έλεγχο και την επικοινωνία, εις βάρος του έργου τους που -υπό μια αυστηρότερη έννοια- περιορίζεται στην αλληλεγγύη. Σε πολύ

διαφορετικές χώρες, όπως στην Ελλάδα, την Πολωνία και την Ελβετία, οι οργανώσεις απαιτούν λιγότερο γραφειοκρατικές διαδικασίες εγγραφής, αίτησης και ελέγχου και μια λιγότερο τεχνοκρατική προσέγγιση, η οποία αφήνει περιθώρια ευελιξίας. Παράλληλα, πολωνοί ακτιβιστές έχουν προτείνει τη θέσπιση ενός ολοκληρωμένου νομοσχεδίου που θα αντιμετωπίζει με τον ίδιο τρόπο όλες τις οργανώσεις εντός της κοινωνικής οικονομίας, αρκεί αυτό το κοινό πλαίσιο να απλοποιεί τις διαδικασίες για όλους τους παρόχους. Σ' αυτό το πλαίσιο, οι ακτιβιστές απαιτούν μεγαλύτερο σεβασμό στις φωνές που εκφράζουν οι οργανώσεις και οι συλλογικότητες αλληλεγγύης. Αυτή η απαίτηση αφορά ιδιαίτερως στις ανεπίσημες ομάδες πολιτών. Οι ακτιβιστές ανησυχούν ότι οι εξελίξεις που περιγράψαμε παραπάνω θα ευνοήσουν τις επίσημες, επαγγελματικές και μεγαλύτερες οργανώσεις – εις βάρος των νεότερων και μικρότερων ομάδων πολιτών.

Η ύπαρξη της κοινωνίας των πολιτών εξαρτάται με βεβαιότητα από τη δυνατότητα των πολιτών να σχηματίζουν ελεύθερα τέτοιους συλλόγους, οι οποίοι έρχονται ως απάντηση στις αναδυόμενες ανάγκες και τους προβληματισμούς. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα στις χώρες που χτυπήθηκαν από την κρίση, οι οποίες επέδειξαν μια αξιοσημείωτη παραγωγή ομάδων πολιτών που μάχονται να περιορίσουν ορισμένες από τις πιο σοβαρές επιπτώσεις της κοινωνικο-οικονομικής κρίσης. Δεδομένης της πολυπλοκότητας του ζητήματος, συμβουλευόμαστε τους φορείς χάραξης πολιτικής να ιδρύσουν συμβουλευτικά σώματα και να θεσπίσουν διαδικασίες οι οποίες να δίνουν τη δυνατότητα στους ειδικούς και τους φορείς των οργανώσεων να εντοπίζουν πιθανές ακούσιες επιπτώσεις στα διάφορα πεδία των πολιτικών, να μελετούν τη δυνατότητα συμβιβασμών και να προτείνουν νομοθετικές λύσεις σε βασικά στάδια της διαμόρφωσης και της υλοποίησης των πολιτικών.

Αναπροσαρμογή των προτιμήσεων και των προτεραιοτήτων των πολιτικών υπέρ ενός κράτους πρόνοιας που δρα περισσότερο προληπτικά.

Οι συνεντευξιαζόμενοι αναφέρουν την ανάγκη ανάπτυξης και βελτίωσης των δημόσιων πολιτικών στους τρεις τομείς αλληλεγγύης που αναλύουμε, δηλαδή στην ανεργία, την αναπηρία και τη μετανάστευση. Οι οργανώσεις διεκδικούν μια περισσότερο επαρκή στήριξη σε οικογένειες με άτομα με ειδικές ανάγκες. Απαιτούν μια νομοθεσία η οποία θα δρα περισσότερο προληπτικά υπέρ της κοινωνικής ένταξης των προσφύγων και των μεταναστών, ενώ αξιώνουν αναδιανεμητικές πολιτικές για την καταπολέμηση της φτώχειας και της ανισότητας. Αν και αυτές οι συγκεκριμένες απαιτήσεις στον τομέα της πολιτικής δεν αποτελούν το αντικείμενο της παρούσας περίληψης, δεν παύουν να είναι σχετικές καθώς συγκλίνουν στην πεποίθηση ότι οι πρακτικές αλληλεγγύης στον χώρο της κοινωνίας των πολιτών προϋποθέτουν ένα πιο προληπτικό και γενικευμένο επίπεδο δημόσιας στήριξης, ώστε να είναι περισσότερο αποτελεσματικές στην επίλυση κοινωνικών προβλημάτων. Πράγματι, οι ακτιβιστές δηλώνουν επανειλημμένα ότι ενώ το έργο τους είναι υψίστης σημασίας, αναγνωρίζουν ότι η συνεισφορά τους δεν είναι παρά ένα κομμάτι από ένα πολύ μεγαλύτερο παζλ. Οι προσανατολισμένες στις υπηρεσίες οργανώσεις προσθέτουν ότι το έργο τους θεραπεύει, αλλά δεν επιλύει τα βασικά προβλήματα της ανεργίας, της φτώχειας, του αποκλεισμού, των διακρίσεων και του διαχωρισμού. Υπό το πρίσμα της αυξανόμενης σοβαρότητας των προβλημάτων που έχουν σχέση με τις διάφορες κρίσεις (οικονομική ύφεση και φτώχεια, μετανάστευση και εθνικές εντάσεις, λαϊκιστικά κινήματα, κ.ά.), αυξάνεται η ανησυχία ότι το έργο των οργανώσεων ενδεχομένως να αποδειχθεί τόσο αναποτελεσματικό, όσο το κυνήγι της σκιάς μας.

Σ' αυτό το πλαίσιο, διακρίνονται δύο διαφορετικές ευρύτερες προσεγγίσεις και προσανατολισμοί στο πεδίο των πρακτικών αλληλεγγύης. Από τη μία πλευρά διακρίνεται η επίκληση για ένα κράτος πρόνοιας που θα δρα περισσότερο προληπτικά. Συγκεκριμένα, αυτό σημαίνει ότι οι εκπρόσωποι των οργανώσεων διεκδικούν μεγαλύτερη δημόσια χρηματοδότηση για τις οργανώσεις που ασχολούνται με την παροχή υπηρεσιών στις τρεις θεματικές ενότητες που αναλύουμε. Υπό μία έννοια, αυτή η απαίτηση μεταφράζεται σε μια κραυγή για μεγαλύτερη «κοινωνική επένδυση», δεδομένου ότι οι οργανώσεις τονίζουν την ευθύνη του κράτους πρόνοιας να προάγει και να στηρίζει το έργο τους. Ωστόσο, οι εκπρόσωποι, κυρίως δανικών και ιταλικών οργανώσεων, εκφράζουν επίσης την ανάγκη για αναγέννηση του κράτους πρόνοιας προς μια έντονη υποστηρικτική δράση. Η αλληλεγγύη ως έκφραση της κοινωνίας των πολιτών μπορεί να είναι αποδοτική μόνο αν ενσωματωθεί σε ένα νομικό και θεσμικό πλαίσιο το οποίο θα παραχωρεί στους πολίτες κοινωνικά δικαιώματα και θα συμμορφώνεται προς τις διατάξεις αυτών των πλαισίων. Οι εκπρόσωποι, μάλιστα, επεκτείνουν τις διεκδικήσεις τους ζητώντας ένα κράτος το οποίο θα στρέψει το ενδιαφέρον του στα κοινωνικά θέματα και θα εγγυάται μεγαλύτερη ισότητα, ένταξη και ενσωμάτωση.

Από την άλλη πλευρά, πολλές από τις οργανώσεις που συμμετέχουν στην έρευνα ασχολούνται με εναλλακτικές μορφές οργάνωσης και επίλυσης προβλημάτων, πέρα από το θεσμοθετημένο κράτος πρόνοιας. Αυτές οι δραστηριότητες περιλαμβάνουν εναλλακτικές μορφές παραγωγής και κατανάλωσης (π.χ., τράπεζες τροφίμων ή κοινωνικά παντοπωλεία, αγορές συλλογικότητας, καφενεία επισκευών, δωρεάν νομικές συμβουλές ή ιατρικές υπηρεσίες), οι οποίες συνδέονται συχνά με πολιτικές μορφές αμφισβήτησης και διαμαρτυρίας. Πολλές απ' αυτές τις πρωτοβουλίες και συλλογικότητες θεωρούν ότι ο πρωταρχικός στόχος τους

είναι η προώθηση της ενδυνάμωσης, της ατομικής πρωτοβουλίας και της αξιοπρέπειας. Δεν θεωρούν ότι δρουν επικουρικά του υφισταμένου συστήματος πρόνοιας ή ως ομάδες έκτακτης βοήθειας που περιορίζουν τα βάρη της κοινωνικο-οικονομικής δυσχέρειας. Αντίθετα, θεωρούν ότι είναι παράγοντες κοινωνικής αλλαγής και προσπαθούν να υπερβούν το υπάρχον οικονομικό και πολιτειακό σύστημα. Υπ' αυτήν την έννοια, οι δραστηριότητές τους κατευθύνονται προς τους ίδιους τους πολίτες και προς την κοινωνία εν γένει, στο πλαίσιο μιας προσπάθειας να απελευθερωθεί η δημιουργική προοπτική της κοινωνικής, πολιτικής και οικονομικής ανανέωσης. Αυτές οι πρωτοβουλίες και οι συλλογικότητες δεν διατυπώνουν προτάσεις για πολιτικές με την παραδοσιακή έννοια, καθώς στόχος τους είναι να υπερβούν τα συμβατικά όρια της θεσμοθετημένης διακυβέρνησης και της επίλυσης προβλημάτων. Ωστόσο, σε ένα άλλο επίπεδο, όλα αυτά μετατρέπονται σε μία κυρίαρχη πρόταση: οι δημόσιες αρχές θα πρέπει να δίνουν τη δυνατότητα σε τέτοια «κοινωνικά πειράματα» να αναπτυχθούν και να αποδείξουν την αξία τους. Ενδεχομένως να αποδείξουν πράγματι ότι είναι αποτελεσματικά στην ενδυνάμωση ομάδων που χρήζουν βοήθειας και στην ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών κοινωνικής οικονομίας και μίας συμμετοχικής διακυβέρνησης, πέρα από τη σφαίρα των μικρών συλλογικοτήτων ή των τοπικών εκλογικών σωμάτων. Δεδομένου ότι οι περισσότερες απ' αυτές τις συλλογικότητες αποτελούν τοπικές πρωτοβουλίες, φαίνεται απαραίτητο για τις τοπικές αρχές να δεσμευτούν ότι θα παρέχουν αρκετό χώρο για τέτοια κοινωνικά «εργαστήρια», προσφέροντας, για παράδειγμα, υλικοτεχνική υποστήριξη, και διευκολύνοντας τη συμμετοχή, τη διαβούλευση και την αξιολόγηση.

Ενίσχυση των θεμελίων της διεθνικής αλληλεγγύης.

Οι αναλύσεις της έρευνάς μας δείχνουν ότι οι παραπάνω φορείς της κοινωνίας των πολιτών αφιερώνονται σταθερά στην επίλυση προβλημάτων και δυσχερειών που συνδέονται άμεσα με τις διάφορες κρίσεις που επηρεάζουν την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ο αριθμός των πρωτοβουλιών, συλλογικοτήτων και οργανώσεων αυξάνεται και αυτό ισχύει επίσης για τον αριθμό των δράσεων και των συνεργασιών τους. Ωστόσο, το επίκεντρο της κοινωνικής αλληλεγγύης είναι τοπικό (βλ. Πίνακα 1). Η αλληλεγγύη στην Ευρώπη και η αλληλεγγύη μεταξύ των χωρών αποτελεί προτεραιότητα μόνο για λίγες οργανώσεις. Ένα πεδίο δραστηριοτήτων που πραγματικά εστιάζει στο ευρωπαϊκό επίπεδο εντοπίζεται μεταξύ των οργανώσεων εκείνων που διαθέτουν υψηλό ποσοστό διεθνικών συνεργατών και μεταξύ των οργανώσεων με πιο εξευρωπαϊσμένη οργανωτική δομή. Σε κάθε περίπτωση ωστόσο, η μεγάλη πλειονότητα των οργανώσεων τόνισε ιδιαίτερα τα οφέλη της διεθνικής συνεργασίας. Αυτές οι οργανώσεις εκτιμούν τα πλεονεκτήματα της συστράτευσης πολλών, ώστε οι φωνές τους να μπορούν να ακουστούν στο δημόσιο πεδίο, η ύπαρξή τους να μπορεί να εδραιωθεί, οι πιέσεις που ασκούν να είναι αποτελεσματικές και οι διαπραγματεύσεις στις οποίες συμμετέχουν να έχουν αντίκρισμα. Επιπλέον, η διεθνική συνεργασία θεωρείται εξίσου σημαντική για την ανταλλαγή γνώσεων και εμπειριών, για την καλλιέργεια εκπαιδευτικών διαδικασιών και για την ενίσχυση της δυνατότητας συζήτησης στα πεδία της δράσης. Για όλες τις θεματικές ενότητες της έρευνας, οι συνεντευξιζόμενοι δήλωσαν ότι θα ήταν ευχής έργον εάν μπορούσαν να δημιουργηθούν περισσότερες διεθνικές συνεργασίες.

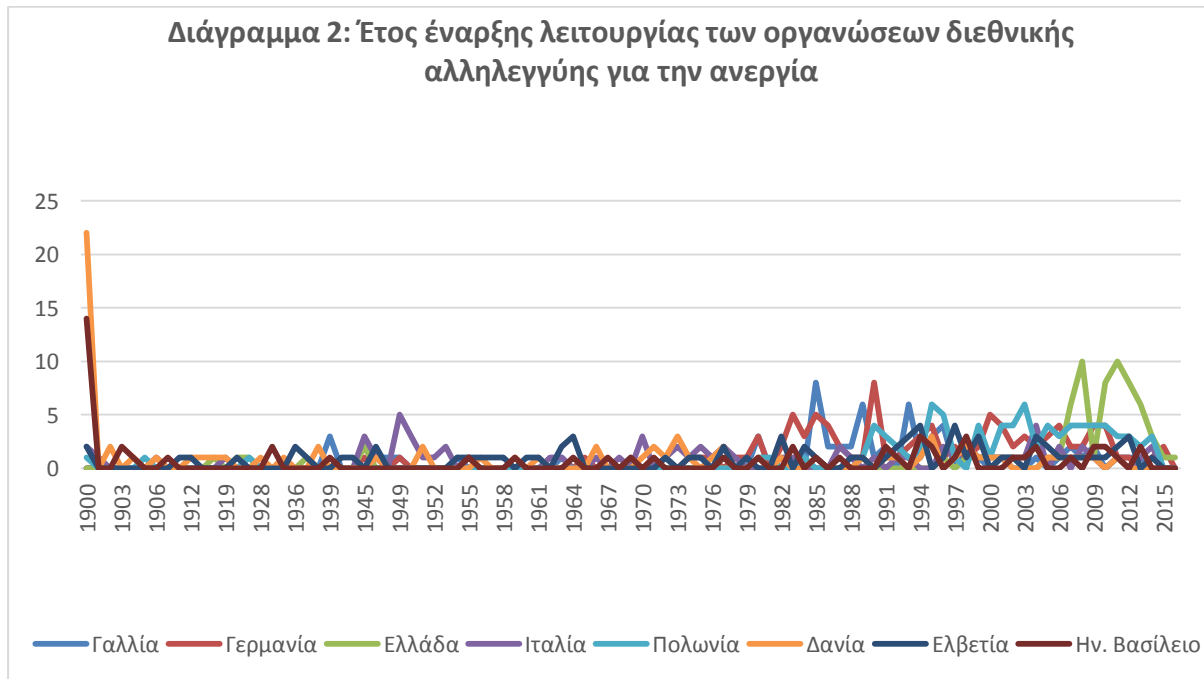
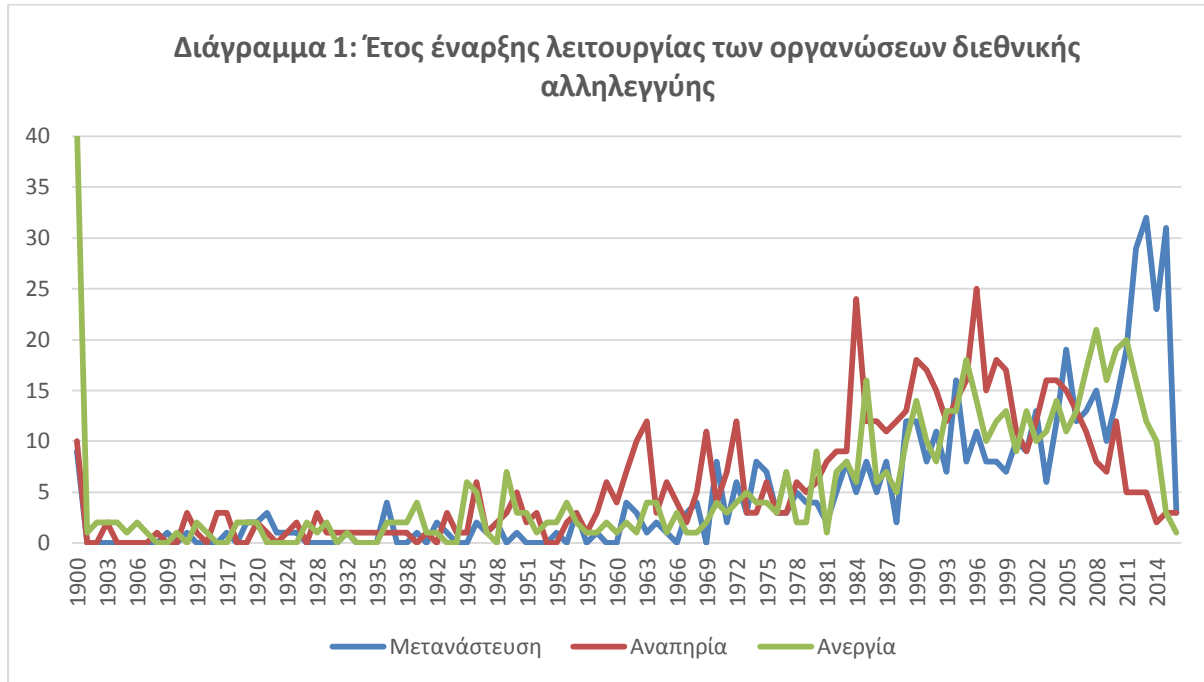
Κι όμως, στην πράξη, η διεθνική συνεργασία συχνά παίζει έναν κάπως περιθωριακό ρόλο. Για πολλές –κυρίως τοπικές– οργανώσεις, είναι δύσκολο να ενισχυθεί αυτός ο τομέας

καθώς η διεθνική συνεργασία εξαρτάται κατά πολύ από τον διαθέσιμο χρόνο και τους ανθρώπινους πόρους. Οι οργανώσεις, μάλιστα, είναι υποχρεωμένες να ανταπεξέλθουν σε δύο βασικές προκλήσεις. Από τη μία πλευρά, αντιμετωπίζουν εξαιρετικά μεγάλο φόρτο εργασίας αναφορικά με τις βασικές δραστηριότητές τους, που καταλήγουν να στερούνται χρόνου και προσωπικού για άλλες δραστηριότητες. Αυτό παρατηρείται ιδιαίτερα σε μικρότερες οργανώσεις ή σε οργανώσεις που βασίζονται σε εθελοντές. Από την άλλη πλευρά, και σε στενή σχέση με το παραπάνω, υπάρχει η έλλειψη οικονομικών πόρων. Η παρούσα οικονομική κρίση συνεπάγεται μείωση της χρηματοδότησης σε διάφορες χώρες της ΕΕ, τόσο ως προς τη δημόσια χρηματοδότηση, όσο και ως προς τις ιδιωτικές δωρεές. Αυτό, στην πράξη, για τις οργανώσεις της διεθνικής αλληλεγγύης σημαίνει ότι πρέπει να διαθέσουν τους πόρους τους στο βασικό τους έργο, σε βάρος κάθε προσπάθειάς τους να προσφέρουν διεθνική αλληλεγγύη. Με άλλα λόγια, η κρίση εξασθένησε την προοπτική του διεθνι-

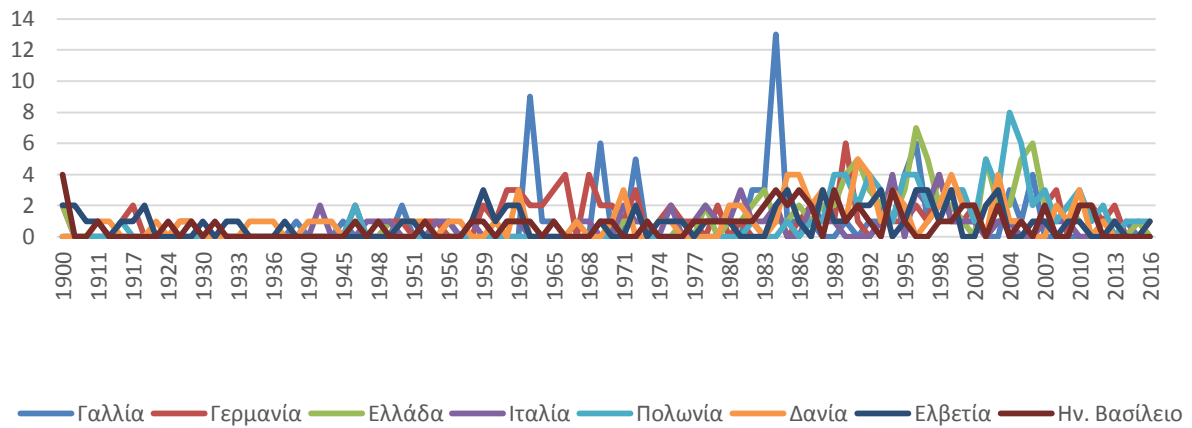
σμού για μερικές από τις οργανώσεις που συμμετείχαν στην έρευνα.

Στο πλαίσιο του τρέχοντος πολιτικού και κοινωνικού κλίματος, της εθνικής περιχαράκωσης και του εντεινόμενου ακρο-δεξιού λαϊκισμού, ερχόμαστε αντιμέτωποι με μια ανησυχητική, αν όχι επικίνδυνη, τάση. Υπό το φως αυτής της εξέλιξης, θα προτείναμε την ισχυροποίηση της κοινωνικής επένδυσης και την τροφοδότηση του τομέα της κοινωνίας των πολιτών με τους οικονομικούς εκείνους πόρους, τους αναγκαίους για τη συνέχιση και την ενίσχυση της διεθνικής συνεργασίας. Επιπλέον, οι δημόσιοι θεσμοί οφείλουν να εντείνουν τις προσπάθειές τους για τη στήριξη των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών προκειμένου να δημιουργηθούν περισσότεροι χώροι που θα ενθαρρύνουν τις συναντήσεις και τις συζητήσεις μεταξύ τοπικών και εθνικών οργανώσεων, και, κατά συνέπεια, να διευκολυνθεί η ανταλλαγή γνώσεων, εμπειριών και πρακτικών.

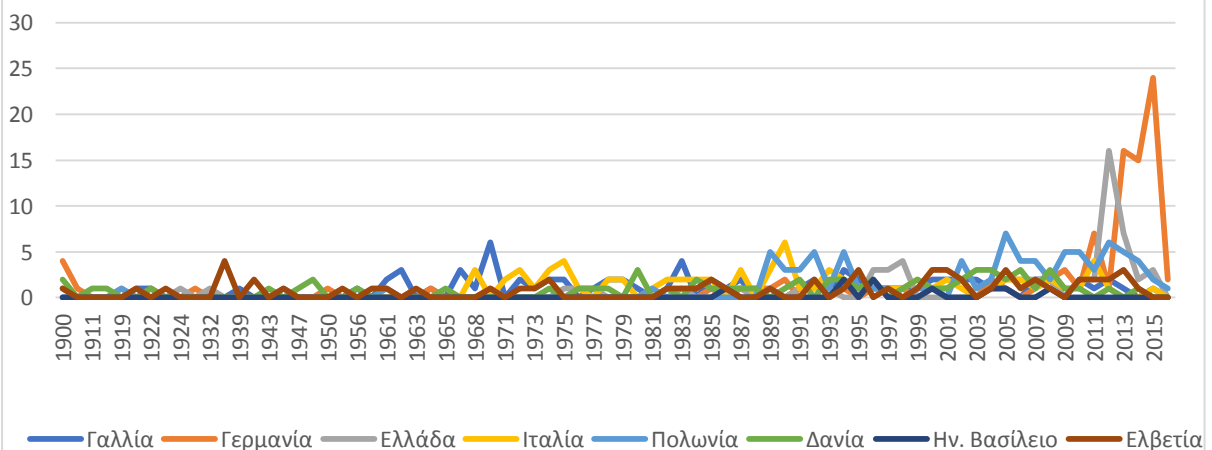
Παράρτημα: Διαγράμματα και Πίνακες

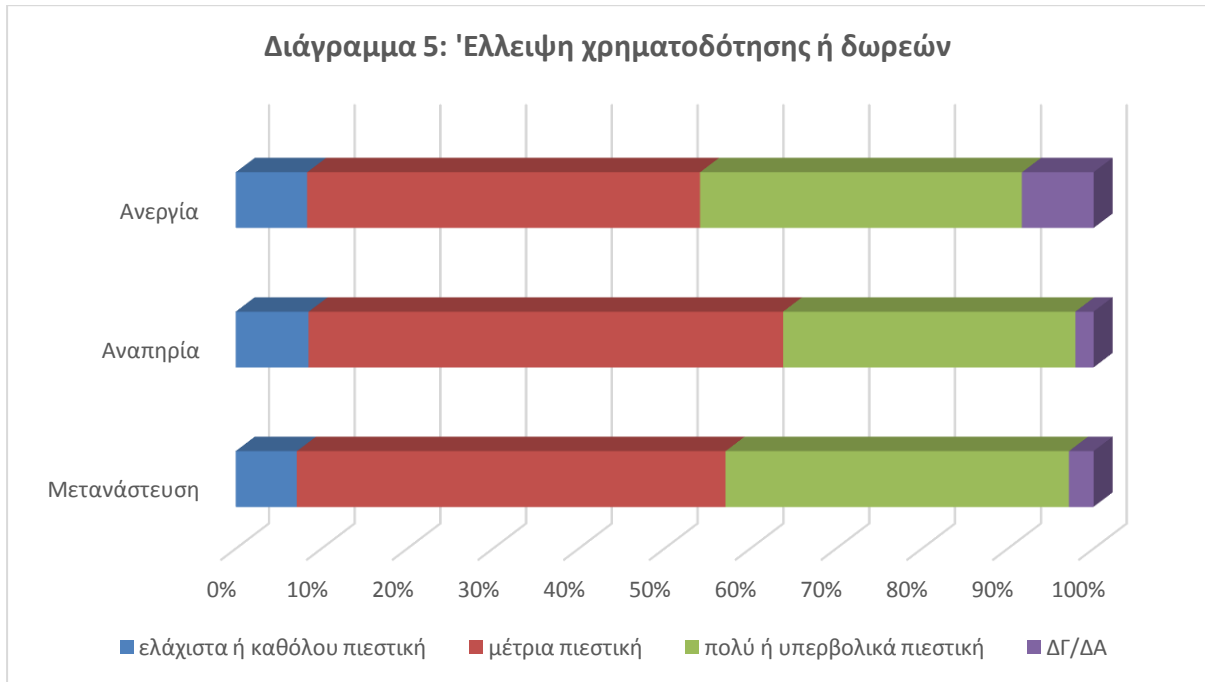
Διάγραμμα 3: Έτος έναρξης λειτουργίας των οργανώσεων διεθνικής αλληλεγγύης για την αναπηρία

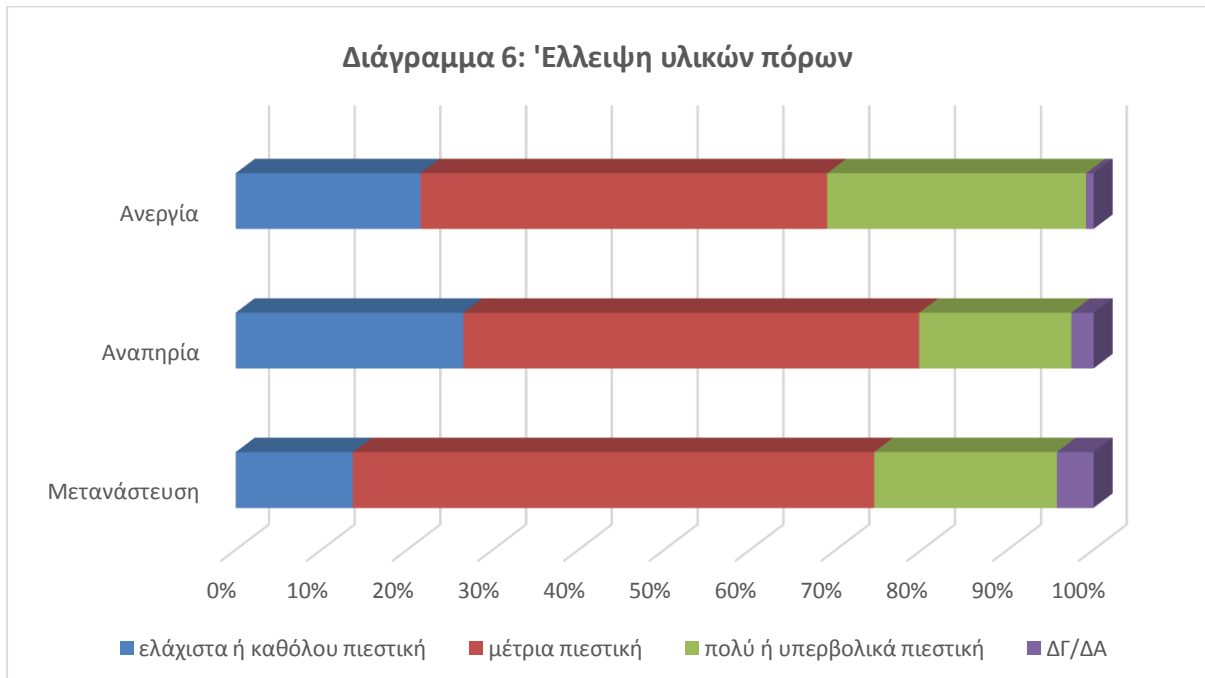
Διάγραμμα 4: Έτος έναρξης λειτουργίας των οργανώσεων διεθνικής αλληλεγγύης για τη μετανάστευση

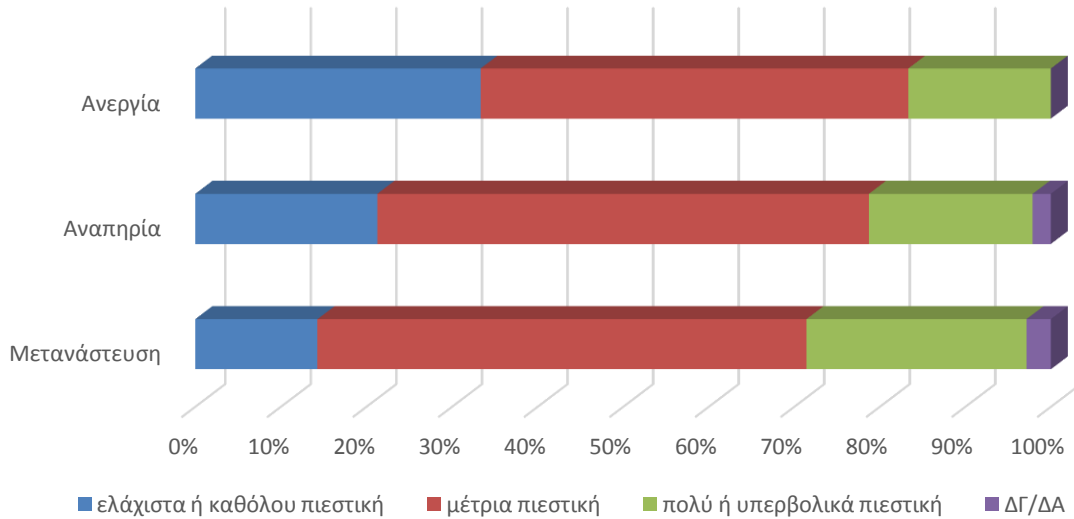
Διάγραμμα 5: Έλλειψη χρηματοδότησης ή δωρεών

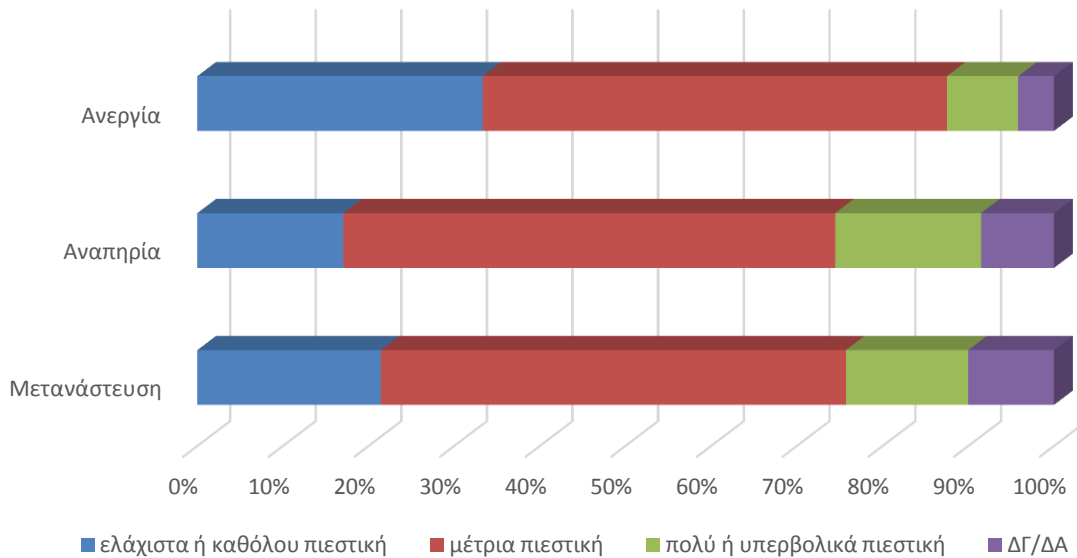
Διάγραμμα 6: Έλλειψη υλικών πόρων

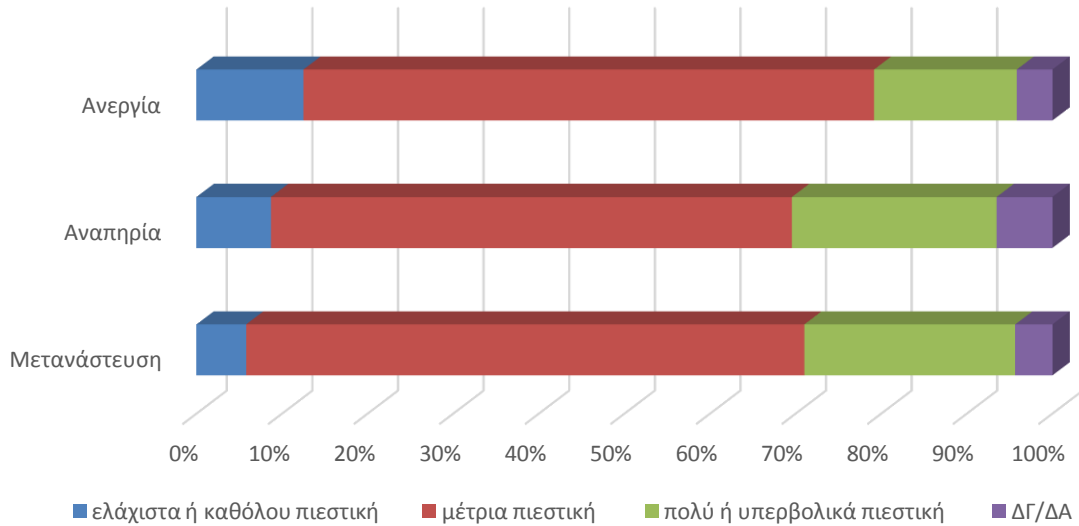
Διάγραμμα 7: Έλλειψη προσωπικού με δεξιότητες ή εξειδικευμένες γνώσεις

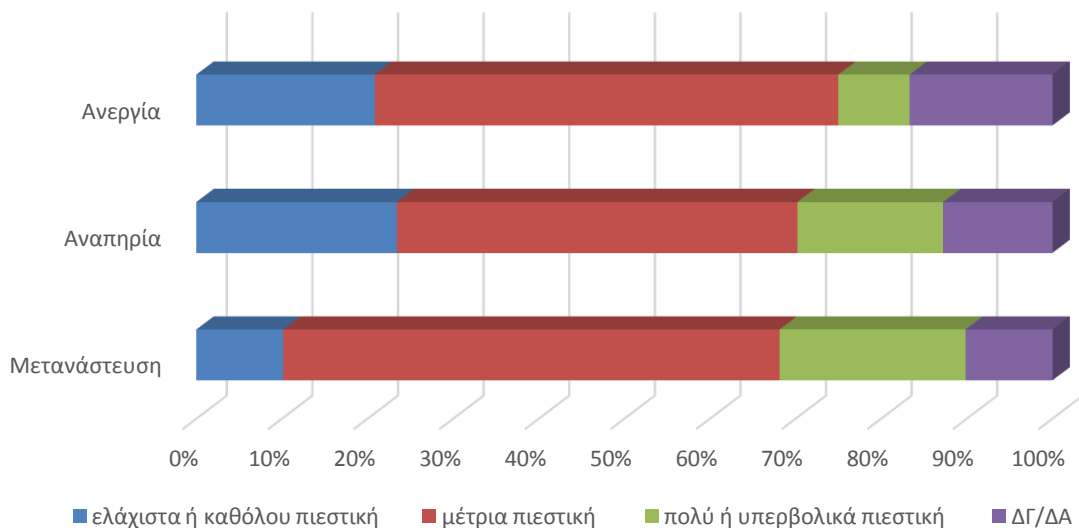
Διάγραμμα 8: Έλλειψη εθελοντών ή/και ενεργών μελών

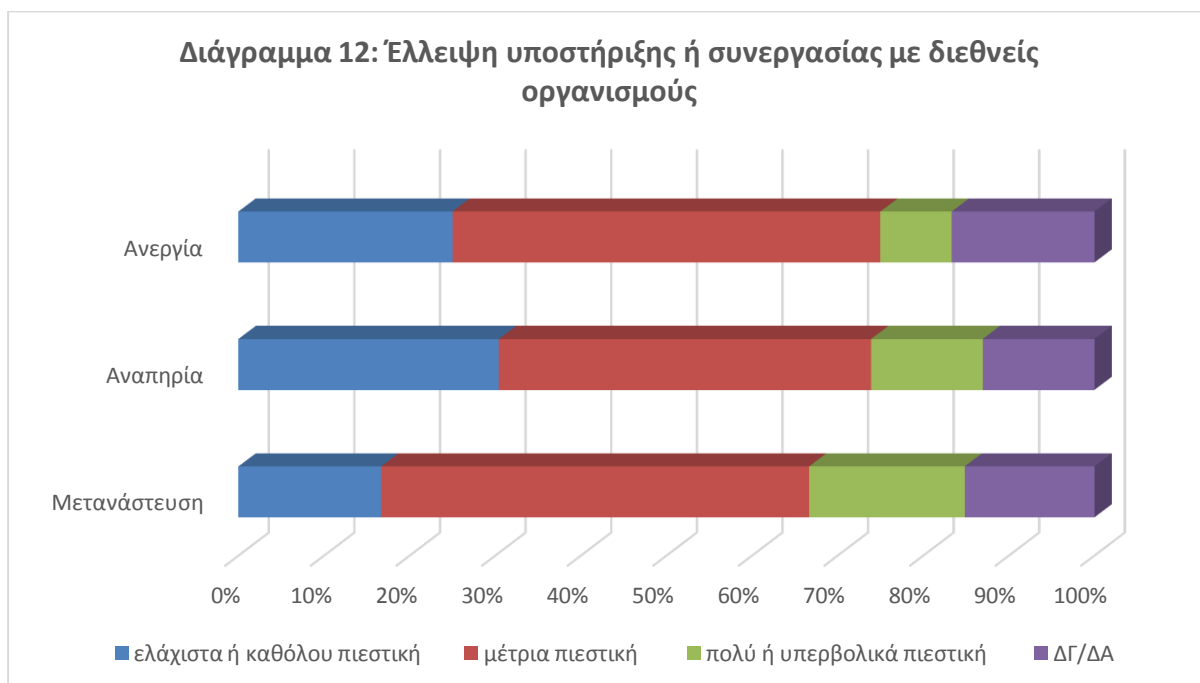
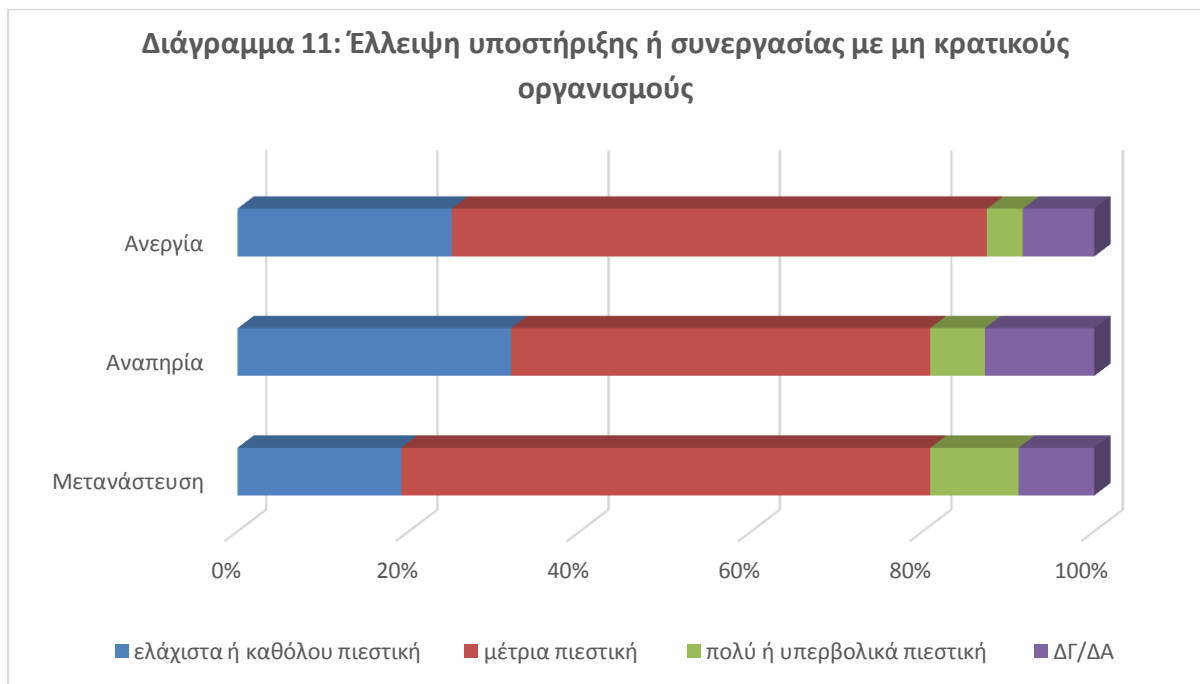

Διάγραμμα 9: Έλλειψη υποστήριξης ή συνεργασίας με κρατικούς οργανισμούς

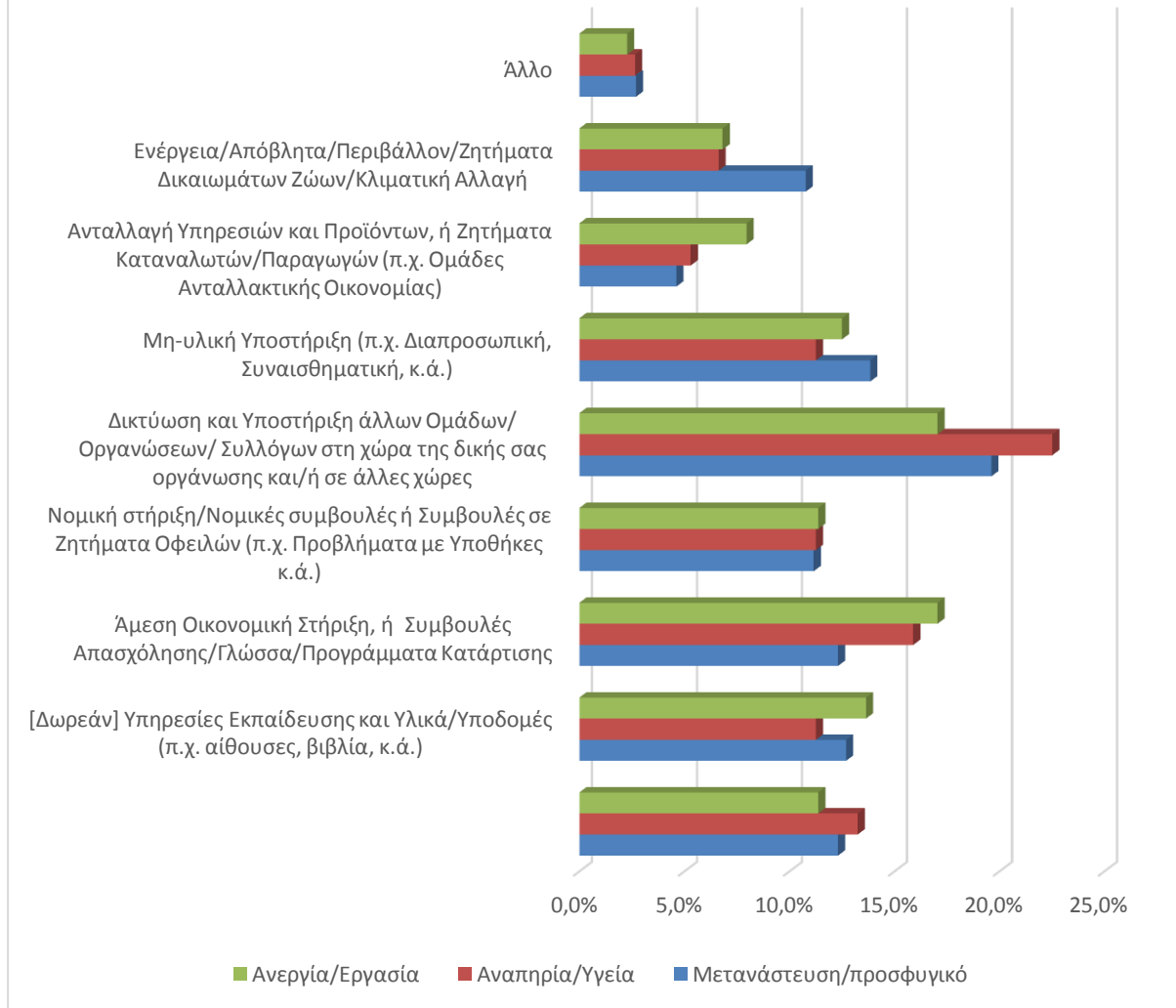

Διάγραμμα 10: Έλλειψη υποστήριξης ή συνεργασίας με ευρωπαϊκούς οργανισμούς

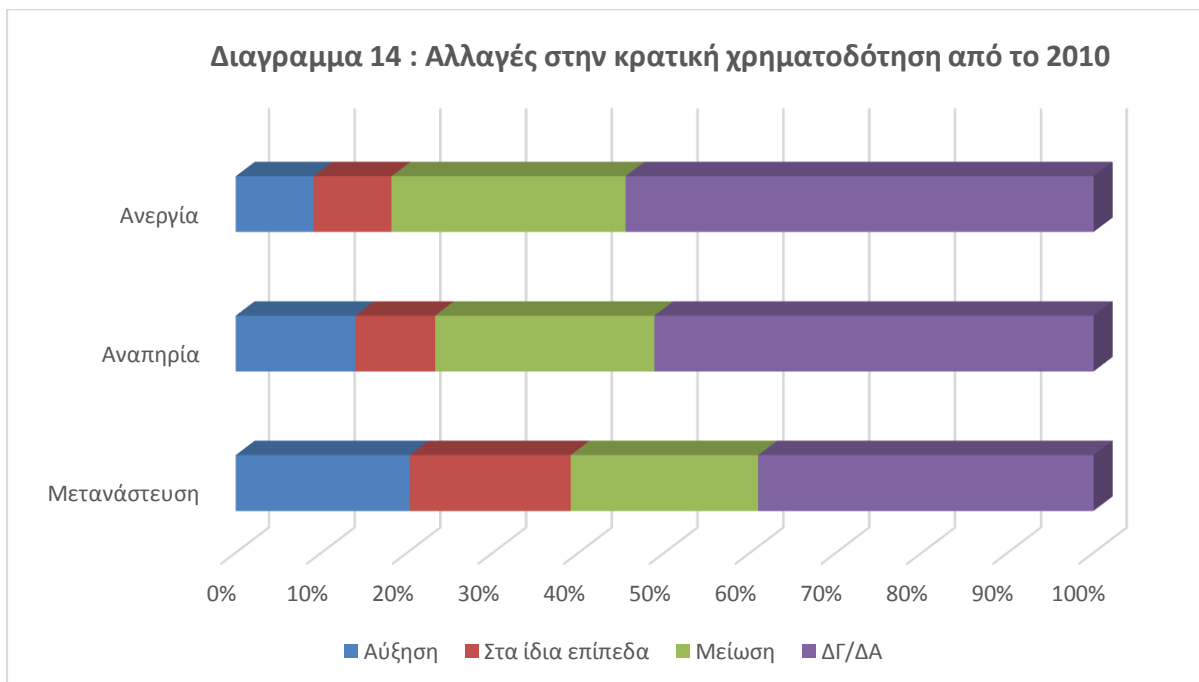

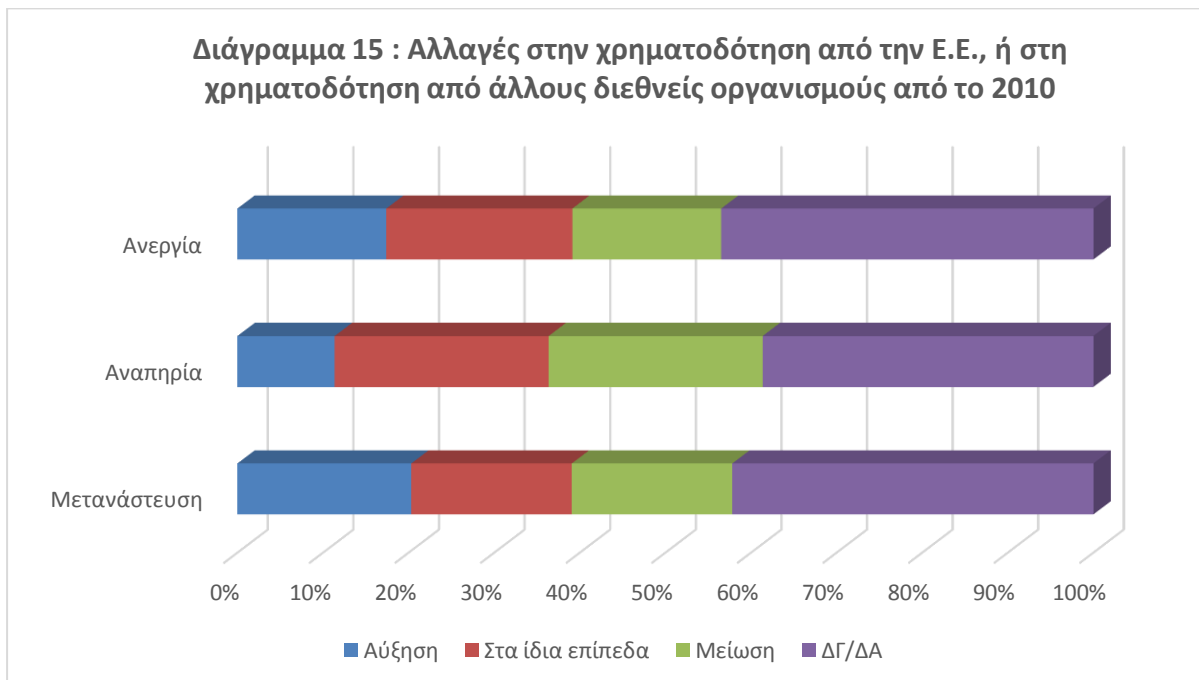
Διάγραμμα 13: Πεδία όπου οι οργανώσεις διεθνικής αλληλεγγύης βίωσαν αυξημένη ζήτηση, από το 2010

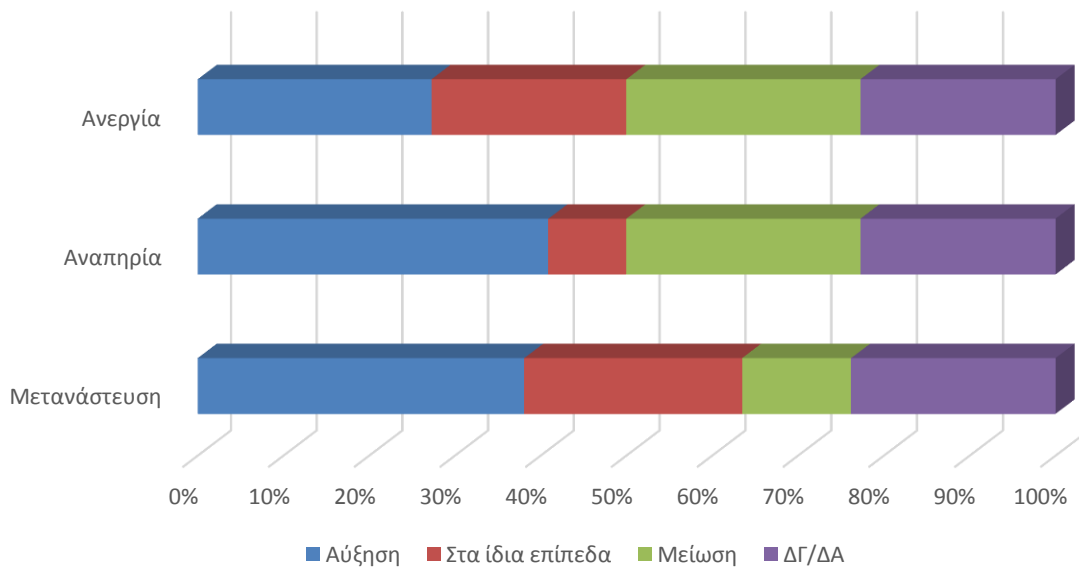
Διαγραμμα 14 : Αλλαγές στην κρατική χρηματοδότηση από το 2010

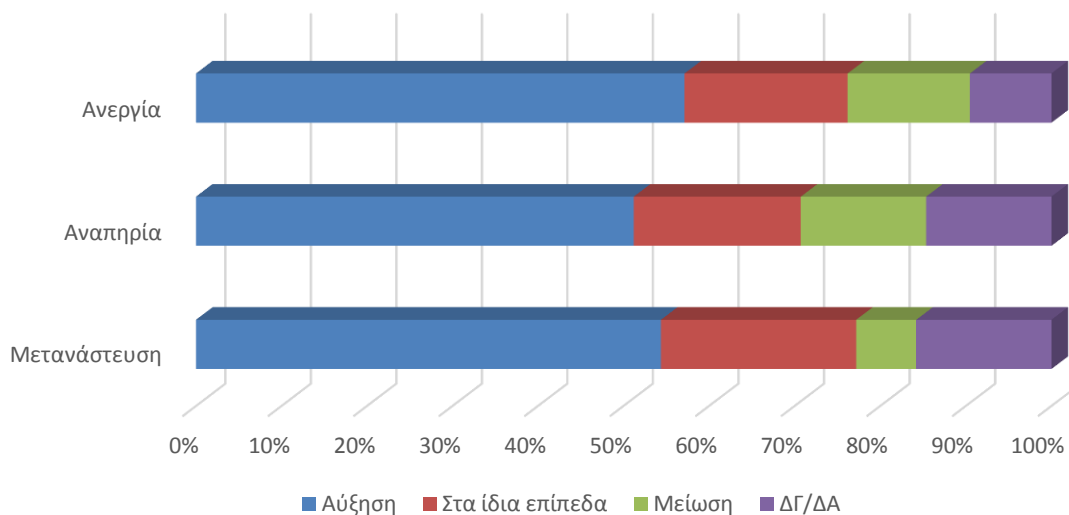
Διάγραμμα 15 : Αλλαγές στην χρηματοδότηση από την Ε.Ε., ή στη χρηματοδότηση από άλλους διεθνείς οργανισμούς από το 2010

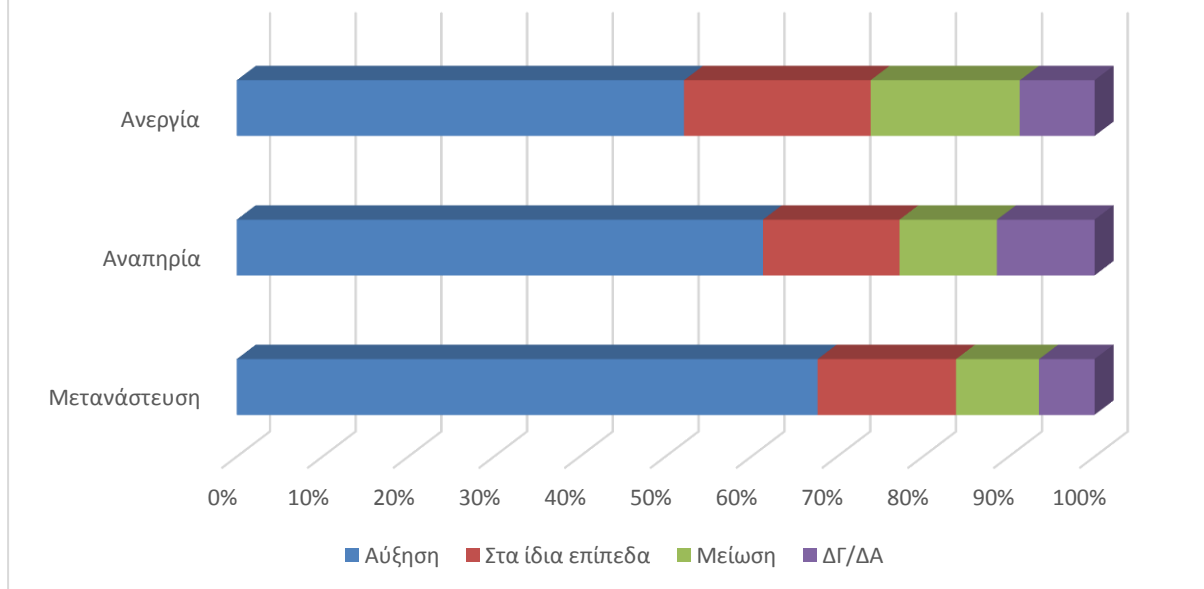
Διάγραμμα 16: Αλλαγές στη μη κρατική χρηματοδότηση από το 2010

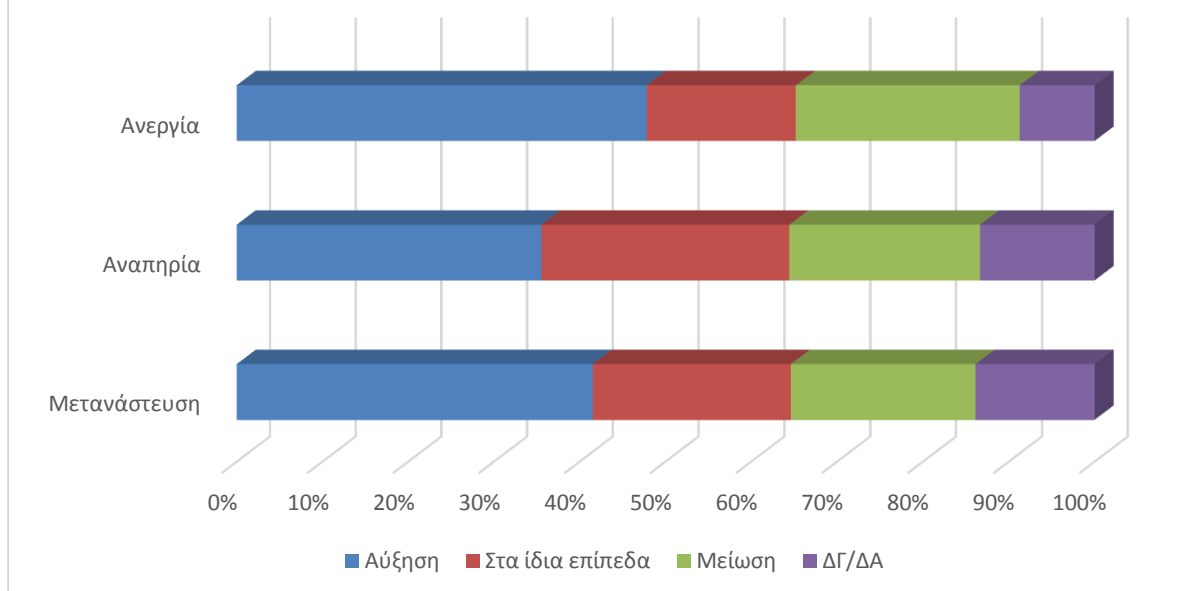
Διάγραμμα 17: Συχνότητα πραγματοποίησης βασικών τύπων δράσεων

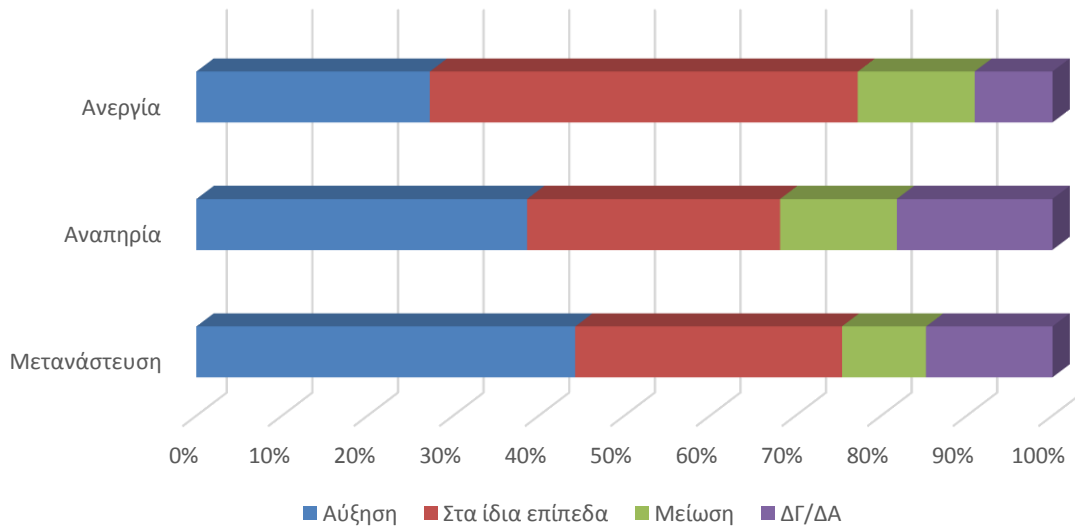
Διάγραμμα 18 : Αριθμός επωφελούμενων ή συμμετεχόντων

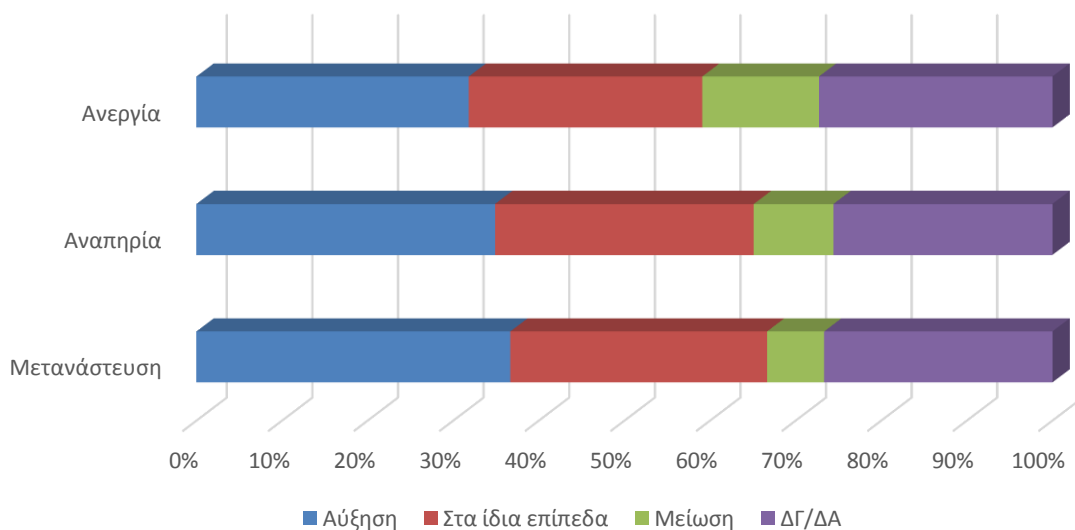
Διάγραμμα 19: Αριθμός εθελοντών ή μελών

Διάγραμμα 20 : Συμμετοχή στις πολιτικές και στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων

Διάγραμμα 21 : Συμμετοχή στις διεθνείς πολιτικές και στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων

Πίνακας 1: Χωρικές διαστάσεις της διεθνικής αλληλεγγύης* (%)

Χωρικό Πεδίο	Χώρα (%)							
	Γαλλία	Γερμανία	Ελλάδα	Ιταλία	Πολωνία	Δανία	Ελβετία	Ηνωμένο Βασίλειο
Πεδίο Δραστηριοτήτων								
τοπικό	21,6	94,9	84,2	95,6	36,6	65,1	82,6	96,7
περιφερειακό	19,6	47,3	55,9	41,6	53,4	44,5	77,2	66,2
εθνικό	45,2	19,6	48,5	26,2	40,6	86,3	29,3	39,1
ευρωπαϊκό	2,3	17,9	7,4	13,1	17,4	42,5	3,3	2,7
μη-ευρωπαϊκό	2,3	1,7	1,0	14,4	4,7	24,3	9,1	2,7
παγκόσμιο	12,3	10,8	3,7	4,4	5,0	31,2	11,9	5,0
Πεδίο Επωφελοούμενων ή Συμμετεχόντων								
τοπικό	2,0	94,6	80,1	98,4	35,2	64,4	80,8	96,0
περιφερειακό	10,3	44,6	60,3	42,8	52,0	43,1	78,3	65,6
εθνικό	45,5	18,2	51,5	26,2	43,3	85,3	34,1	38,8
ευρωπαϊκό	1,0	14,9	5,4	5,6	12,7	14,0	4,4	2,3
μη-ευρωπαϊκό	6,6	2,0	5,4	10,0	11,1	26,4	11,9	3,3
παγκόσμιο	21,9	9,1	8,4	10,9	7,7	19,5	15,9	4,7
Πεδίο Πλαισίου Αξιών								
διεθνικό/παγκόσμιο	17,8	46,3	54,6	43,1	49,8	20,5	24,9	53,1

**Διχοτομικές μεταβλητές με δυνατότητα πολλαπλών απαντήσεων - δεν αθροίζουν σε 100%.*